

[Hem](#) > ... > [Familjefrågor Och Arv](#) > [Föräldraansvar – Vårdnad Och Umgängesrätt](#) > [Lithuania](#)

Föräldraansvar – vårdnad och umgängesrätt

Innehåll inlagt av

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

1 Vad innebär den juridiska termen ”föräldraansvar” i praktiken? Vilka rättigheter och skyldigheter har den som har föräldraansvar?

Rättigheter och skyldigheter mellan barn och föräldrar regleras av bestämmelserna i del IV i bok III i Litauens civillag (*Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas*, nedan kallad *civillagen*). I artikel 3.155 i civillagen anges att barn ska tas om hand av sina föräldrar tills de blir myndiga. Föräldrarna har rätt och är skyldiga att uppföstra och utbilda sina barn i att vara ärliga, sörja för deras hälsa och, med beaktande av deras fysiska och psykiska förutsättningar, skapa gynnsamma förutsättningar för deras fullständiga och harmoniska utveckling och förbereda dem på ett självständigt liv i samhället. I kapitel XI i bok III i civillagen anges föräldrars rättigheter och skyldigheter i förhållande till sina barn, och i kapitel XII fastställs rättigheter och skyldigheter i fråga om egendom mellan föräldrar och barn.

I artikel 3.227.2 i civillagen anges att adoptivföräldrar i lagens ögon ska behandlas som ett barns föräldrar från och med den dag domstolens dom om adoption vinner laga kraft, med undantag av de fall som anges i artikel 3.222.4 i civillagen.

2 Vem är det i allmänhet som har föräldraansvaret för ett barn?

I artikel 3.156 i civillagen anges att en far och en mor ska ha lika rättigheter och skyldigheter gentemot sina barn. Föräldrarna ska ha lika rättigheter gentemot sina barn oavsett om barnet föddes inom eller utom äktenskapet, efter äktenskapsskillnad, annullering av ett äktenskap eller hemskillnad.

3 Kan en annan person bli utsedd i föräldrarnas ställe om de är oförmögna eller ovilliga att utöva sitt föräldraansvar över sina barn?

Om föräldrarna är oförmögna eller ovilliga att utöva föräldraansvaret över sina barn kan en annan person utses i deras ställe. Därför har möjligheten till förmyndarskap och godmanskap för minderåriga införts i civillagen. De grundläggande reglerna för att placera ett barn under tillfälligt eller permanent förmyndarskap/godmanskap fastställs i artiklarna 3.254 och 3.257.

4 Hur fastställs föräldraansvaret för framtiden om föräldrarna skiljer sig eller separerar?

Om föräldrar skiljer sig fastställs det framtida föräldraansvaret beroende på typen av skilsmässa.

Om äktenskapet upplöses i samförstånd mellan makarna måste de inge ett avtal till domstolen om följderna av upplösningen av äktenskapet (bodelning, underhållsbetalningar till barn osv.). I artikel 3.53.3 i civillagen anges att domstolen, när den beviljar äktenskapsskillnad, ska godkänna ett avtal om följderna av upplösningen av

makarnas äktenskap i fråga om betalning av underhåll till minderåriga barn och till varandra, var deras minderåriga barn ska bo, på vilket sätt makarna ska vara inblandade i sina barns utbildning och deras rättigheter och skyldigheter i egendomsfrågor. Innehållet i avtalet införlivas i beslutet om äktenskapsskillnad. Vid väsentligt förändrade omständigheter (om en av makarnas blir sjuk eller arbetsoförmögen osv.) får de tidigare makarna eller en av dem ansöka hos domstolen om ändring av villkoren i sitt avtal om följderna av äktenskapsskillnaden.

Om äktenskapet har upplösts på grundval av en ansökan från en av makarna måste det av ansökan även framgå hur sökanden ska fullgöra sina skyldigheter gentemot den andra maken/makan och deras minderåriga barn. Samtidigt som domstolen beviljar äktenskapsskillnaden måste den avgöra frågorna om var barnet ska bo och underhåll till minderåriga barn, underhåll till en av makarna och uppdelning av makarnas gemensamma egendom, utom i fall där parterna i samförstånd har delat upp egendomen mellan sig i ett avtal som bestyrkts av en notarie (artikel 3.59 i civillagen).

Äktenskapsskillnad som grundas på båda makarnas fel får samma följder som om makarnas upplösning av äktenskapet har skett i samförstånd (artiklarna 3.51–3.54 i civillagen). Skilsmässoprocesser som grundas på båda makarnas fel omfattas i tillämpliga delar av artikel 3.59 i civillagen.

Vid hemskillnad får en av makarna ansöka hos domstolen om fastställande av separat boende om han eller hon inte längre vill leva tillsammans med sin maka/make eller om detta har blivit omöjligt eller allvarligt kan hota minderåriga barns intressen på grund av särskilda omständigheter som inte behöver bero på den andra maken, eller om makarna inte längre har något intresse av att leva tillsammans. Vid beviljandet av hemskillnad måste domstolen fastställa hos vilken av makarna som barnen ska bo och lösa frågorna om underhåll till barn och vilken roll den andra föräldern ska spela i barnens utbildning. Båda makarna kan gemensamt ansöka hos domstolen om att denna ska godkänna deras hemskillnad om de har ingått ett avtal om följderna av hemskillnaden i fråga om var deras barn ska bo, underhåll till barnen och barnens utbildning, bodelning och underhåll mellan makarna. Om makarna har ingått ett avtal om följderna av hemskillnaden godkänner domstolen avtalet såvida det inte strider mot grunderna för rättsordningen och inte äventyrar deras minderåriga barns eller en av makarnas rättigheter och legitima intressen. Efter att ha godkänt avtalet införlivar domstolen det med domen om hemskillnad.

5 Om föräldrarna sluter ett avtal om föräldraansvar, vilka formella krav måste vara uppfyllda för att avtalet ska vara rättsligt bindande?

Om föräldrarna lever tillsammans avgörs formerna för och typen av underhåll av ett ömsesidigt avtal mellan dem. Det finns ingen särskild modell för ett sådant avtal eller något särskilt förfarande för att ingå ett sådant avtal. I artikel 3.193 i civillagen anges att vid äktenskapsskillnad i samförstånd (artikel 3.51 i civillagen) eller hemskillnad (artikel 3.73 i civillagen) ska makarna ingå ett avtal som fastställer deras respektive skyldigheter i fråga om underhåll till sina minderåriga barn samt hur, med vilka belopp och i vilken form sådant underhåll ska betalas. Avtalet ska godkännas av domstolen (artikel 3.53 i civillagen). Föräldrar till minderåriga barn får också ingå ett avtal om underhåll till deras barn om andra skäl ligger till grund för deras skilsmässa. Om en av föräldrarna inte uppfyller det avtal om underhåll till deras minderåriga barn som domstolen godkänt får den andra föräldern rätt att ansöka hos domstolen om ett verkställighetsbeslut.

6 Vilka alternativ finns det för att lösa konflikten utan att gå till domstol om föräldrarna inte kan komma överens om föräldraansvaret?

Föräldrarna har tillgång till alternativa tvistlösningsmetoder utanför domstol i form av medling. Rättslig medling är tillgänglig vid alla allmänna domstolar. Rättslig medling är kostnadsfri. Det är ett billigare och snabbare sätt att lösa tvister. Det bör noteras att rättslig medling omfattas av sekretess, och att var och en av parterna kan dra sig ur medlingen utan att de behöver ange något skäl för detta. Den domare (domstolsavdelning) som prövar målet eller var och en av parterna kan hänskjuta en tvist till rättslig medling. Mer information om medling och en förteckning över medlare finns på de [litauiska domstolarnas webbplats](#).

7 I vilka frågor kan en domare fatta beslut om barnet om föräldrarna går till domstol?

Om föräldrarna går till domstol kan domaren fatta beslut i alla frågor som rör barnen, inklusive var de ska bo, föräldrarnas besöks- och umgängesrätt, underhåll till minderåriga barn och andra frågor som anges i den ansökan som ingetts till domstolen.

8 Om domstolen beslutar att en förälder ensam ska ha vårdnaden om barnet, innebär det att han eller hon kan fatta beslut i alla frågor som rör barnet utan att först samråda med den andra föräldern?

I artikel 3.156 i civillagen anges att ett barns far och mor ska ha lika rättigheter och skyldigheter i förhållande till sina barn. Detta gäller oavsett om barnet föddes inom eller utom äktenskapet, efter en äktenskapsskillnad, hemskillnad eller annullering av äktenskapet. Föräldrarna har rättighet och skyldighet att ta hand om sina barn, ansvara för deras utbildning och utveckling, sörja för deras hälsa och ge dem andlig och moralisk vägledning. Vid fullgörande av dessa skyldigheter går föräldrarnas rättigheter före andra personers rättigheter. Föräldrarna måste skapa förutsättningar för sina barns möjligheter att gå i skolan så länge som krävs enligt den lagstadgade skolplikten.

En förälder får endast ges ensam vårdnad om den andra förälderns föräldraansvar har begränsats. Om föräldrarna (fader eller modern) underlåter att fullgöra sin skyldighet att uppfostra sina barn, missbrukar sitt föräldraansvar, behandlar sina barn med grymhet, har en skadlig inverkan på sina barn till följd av omoraliskt leverne eller inte tar hand om sina barn, får domstolen meddela en dom som tillfälligt eller permanent begränsar deras föräldraansvar (faderns eller moderns). När domstolen meddelar en sådan dom tar den hänsyn till de särskilda omständigheter som ligger till grund för ansökan om begränsning av föräldraansvaret. Föräldrarna behåller emellertid rätten till kontakt med sitt barn, förutom om detta strider mot barnets bästa. Om föräldrarnas föräldraansvar begränsas under obegränsad tid kan barnet adopteras utan föräldrarnas särskilda samtycke.

9 Om domstolen bestämmer att föräldrarna ska ha gemensam vårdnad om ett barn, vad innebär det i praktiken?

Föräldrar avgör i samförstånd alla frågor som rör sina barns utbildning och andra frågor som ingår i föräldraansvaret. Om de inte kan enas avgör domstolen eventuella tvister.

Barnets far, mor eller föräldrar (förmyndare/gode män) till omyndiga föräldrar kan ansöka hos domstolen om kontakt med sitt barn eller om att få vara delaktig i barnets utbildning. Domstolen fastställer formerna för en separerad faders eller moders kontakt med ett barn. Barnets bästa ska beaktas och målet är att den separerade fadern eller modern ska kunna vara så delaktig som möjligt i barnets utbildning. Domstolen får endast förordna om minimal kontakt med barnet i de fall maximal kontakt inte skulle vara till barnets bästa.

10 Till vilken domstol eller myndighet ska jag vända mig om jag vill göra en ansökan om föräldraansvar? Vilka formella krav måste vara uppfyllda och vilka handlingar ska jag bifoga till min ansökan?

En person som vill ansöka om föräldraansvar ska inge en sådan ansökan till distriktsdomstolen. Vilka formaliteter som måste iakttas och vilka handlingar som ska åtfölja ansökan beror på de krav som anges i ansökan och de rättigheter och skyldigheter som bestrids eller måste lösas eller fastställas (i fråga om vad föräldraansvaret ska omfatta).

11 Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall? Finns det något brådskande förfarande?

De grundläggande tvisterna och frågorna om föräldraansvar prövas i ett förenklat förfarande.

12 Kan jag få rättshjälp för att täcka kostnaderna för förfarandet?

Tillgången till rättshjälp regleras av bestämmelserna i lagen om statligt garanterad rättshjälp (*Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymas*). Möjligheten att få statligt garanterad rättshjälp beror på en persons ekonomiska situation.

13 Går det att överklaga ett beslut om föräldraansvar?

Ja, det går att överklaga ett sådant beslut till en högre domstol i enlighet med de allmänna civilprocessreglerna.

14 I vissa fall kan det vara nödvändigt att göra en ansökan till en domstol eller till en annan myndighet för att få ett beslut om föräldraansvar verkställt. Vilket förfarande ska tillämpas i sådana fall?

Domstolsavgöranden verkställs av exekutionstjänstemän.

15 Hur får jag ett beslut om föräldraansvar som har meddelats i en annan medlemsstat erkänt och verkställt i den medlemsstat där jag bor?

Rådets förordning (EG) nr 2201/2003 av den 27 november 2003 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar tillämpas utan att något särskilt förfarande behöver anlitas genom att en dom som meddelats av en domstol i en annan EU-medlemsstat erkänns i Litauen. Denna förordning tillämpas i alla EU-medlemsstater utom Danmark.

Domar om umgängesrätt och domar om krav på återlämnade av barn som meddelas av EU-medlemsstaternas domstolar verkställs i enlighet med reglerna i del VI i Litauens civilprocesslag (*Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksas*, nedan kallad *civilprocesslagen*).

Ansökningar om att överta behörigheten från en utländsk domstol och ansökningar om att överföra behörighet till en domstol i utlandet, i den mening som avses i artikel 15 i rådets förordning (EG) nr 2201/2003 (och artiklarna 8 och 9 i Haagkonventionen av den 19 oktober 1996), behandlas av Litauens appellationsdomstol (*Lietuvos apeliacinis teismas*).

Ovannämnda ansökningar behandlas i enlighet med förfarandet i kapitel 39 i civilprocesslagen, om inte annat föreskrivs i rådets förordning (EG) nr 2201/2003. Inga domstolsavgifter tas ut för sådana ansökningar.

Ansökningar till Litauens appellationsdomstol måste uppfylla de allmänna kraven för inlagor (artikel 111 i civilprocesslagen). I enlighet med artikel 15 i rådets förordning (EG) nr 2201/2003 måste ansökan och åtföljande bilagor inges på litauiska, eller åtföljas av översättningar av dessa till litauiska. Om sökanden bor utanför Litauen och inte har utsett ett ombud i målet eller gett en befullmäktigad person fullmakt att ta emot inlagor, som har hemvist/sitt kontor i Litauen (artikel 805 i civilprocesslagen), måste det i ansökan anges en adress i Litauen eller en elektronisk adress till vilken inlagorna kan delges sökanden. Dessa krav gäller dock inte ansökningar som en utländsk domstol ingett till Litauens appellationsdomstol.

I förekommande fall kan Litauens appellationsdomstol ge den statliga myndigheten för skydd av barns rättigheter och adoption vid det litauiska socialskydds- och arbetsmarknadsministeriet (*Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos*) i uppgift att yttra sig över ändamålsenligheten i övertagandet eller överföringen av behörighet. Litauens appellationsdomstol fastställer en tidsfrist inom vilken detta yttrande måste inges.

En ansökan måste behandlas av Litauens appellationsdomstol senast sex veckor efter att ansökan inkommit till domstolen.

Efter att Litauens appellationsdomstol har behandlat en ansökan om att överta behörighet från en utländsk domstol och beslutat att bifalla ansökan, utser Litauens appellationsdomstol, med beaktande av omständigheterna i det enskilda fallet, en behörig litauisk domstol som ges i uppgift pröva målet i Litauen. Det

förfarande som har inletts i den utländska domstolen överförs till behörig litauisk domstol för sakprövning av målet. I detta fall gäller bestämmelserna i artikel 35 i civilprocesslagen i tillämpliga delar, och förfarandet fortsätter vid den litauiska domstolen. I förekommande fall fastställer den behöriga litauiska domstolen parternas ståndpunkter i förfarandet och vidtar åtgärder för att undanröja eventuella brister som påverkar inlagorna.

16 Till vilken domstol i den medlemsstat där jag bor ska jag vända mig för att överklaga erkännandet av ett beslut om föräldraansvar som meddelats av en domstol i en annan medlemsstat? Vilket förfarande är tillämpligt i sådana mål?

Ett överklagande ska inges till Litauens högsta domstol (*Lietuvos Aukščiausiasis Teismas*). Klagomålet handläggs enligt det kassationsförfarande som föreskrivs i civilprocesslagen.

17 Vilken lag tillämpas i föräldraansvarsfrågor om barnet eller parterna inte bor i den medlemsstaten eller har olika medborgarskap?

Den lag som ska tillämpas på förhållandet mellan föräldrar och barn fastställs i enlighet med artikel 1.32 i civillagen. Personliga och egendomsrättsliga förhållanden mellan föräldrar och barn regleras av lagen i det land där barnet har hemvist. Om ingen av föräldrarna har hemvist i det land där barnet har hemvist och barnet och föräldrarna är medborgare i samma land, ska lagen i det land som de alla är medborgare i tillämpas.

I frågor som rör föräldraansvar fastställs behörig domstol i enlighet med Haagkonventionen av den 19 oktober 1996 om behörighet, tillämplig lag, erkännande, verkställighet och samarbete i frågor om föräldraansvar och åtgärder till skydd för barn.

Den lag som ska tillämpas på skydd av minderåriga, förmyndarskap och godmanskap fastställs i enlighet med Haagkonventionen av den 5 oktober 1961 om myndigheters behörighet och tillämplig lag i frågor till skydd för underåriga.

Underhållsskyldigheter (underhåll) inom familjen regleras av Haagkonventionen av den 2 oktober 1973 om tillämplig lag avseende underhållsskyldighet.

Den här webbsidan hör till portalen [Ditt Europa](#).

Du får gärna [lämna synpunkter](#) på innehållet

Senaste uppdatering: 15/12/2020

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.